

Број редова на просјечним странама је 27. На страницама има различитих слова која обиљежавају нови ред.

Сликарском ефекту доприноси карактеристична јака употреба црвено-црног штампања.

На крају ваља истаћи да је „Псалтир с посљедовањем“ Ђурђа Црнојевића изузетна књига и по томе што је његов богати фонд иницијала, који чине основну карактеристику ове књиге, послужило као основа даљег рада штампарије. Колики је утицај имала штампана књига (поред осталих и „Псалтир“) из Црнојевића штампарије на ширење писмености и културе уопште,

говори податак да су оне служиле као „извод“ приликом преписивачког рада. Тако се у „Октоиху“ од 1—4 гласа Пећке патријаршије бр. 65, из 1518. године, изричито каже: „Сие писание от Чернојевића извода“.

Због свега реченог треба поздравити појаву поновног издања „Псалтира с посљедовањем“ Ђурђа Црнојевића, у нади да ће се прештампати и остале књиге из ове штампарије. Тим прије што се приближавамо јубилеју многих генерација — 500. годишњице штампане књиге у Црној Гори.

Божидар Шекуларац

ВУК КАРАЦИЋ И ЦРНА ГОРА

Научни скуп о Вуку Караџићу у ЦАНУ

Научни скуп „Вук Стефановић Караџић и Црна Гора“ одржан је у организацији ЦАНУ и Наставничког факултета у Титограду 16. и 17. априла 1987. године. У ЦАНУ су на вријеме извршене припреме за обиљежавање 200-годишњице рођења Вука Караџића. Формиран је Организациони одбор у саставу: Чедо Вуковић, предсједник, Петар Влаховић, Димо Вујовић, Јевто Миловић, Јован Чађеновић, Слободан Калезић и Ристо Радуновић, секретар. Одбор је правовремено извршио припреме за одржавање симпозијума како би научни радници имали времена за израду реферата и саопштења. Основна тема симпозијума „Вук и Црна Гора“ прихваћена је с обзиром на значај ове земље у Вуковом животу и стваралаштву, и на постојање многоstrukих веза између Вука и Црне Горе — историјских, традиционалних, стваралачких и др.

По ријечима Голуба Добрашиновића, најбољег познаваоца ове личности и дјела, Вук никада није заборављао своје коријене нити кидео везе са својим празавичајем.

Црну Гору је доживљавао и као епску земљу, као мајдан народних умотворина, као „животворно врело усменог стваралаштва“. Поносан је био на своје претке, па је то често спомињао у својим списима.

До првих Вукових контаката са Црном Гором дошло је поводом издавања *Рјечника*. Црногорци су га прекорили што се њима није обратио приликом сакупљања пренумераната. Њему је овај „укор“ био драг и послужило му је као повод да искаже дубоку повезаност са овом земљом и њеним народом, тада је изразио жељу да посјети Црну Гору. Писао је владици Петру I још 1818. године, а у другом писму из 1823. моли га да му уз помоћ млађих људи сакупи народне пјесме из Црне Горе. Вук је већ био записао низ значајних пјесама од црногорских пјевача које је срио у Србији.

У току свога живота Вук је одржавао пријатељске и сарадничке односе са четири црногорска владара, са владиком Петром I, са Његошем, књазом Данилом и књазом Николом. Њихови односи били су личне природе и општенародног

карактера. Односила се њихова сарадња на политичка, дипломатска, језичка, правописна, књижевна, издавачка, фолклорна, законодавна и друга питања. У Црној Гори Вук је имао више пријатеља, сарадника, кореспондената, пјевача. На Црну Гору вршио је велики утицај, а она му је дала богату и разноврсну грађу коју је уградио у свој велики корпус српске народне поезије, прозе, етнографске, историјске и друге врсте стваралаштва.

Шест Вукових путовања у Црну Гору била су предузета са различитим циљевима и плановима, на њима је Вук остварио многе користи за његову велику реформу. Поред тога, више пута је намјеравао да посети Црну Гору, али му се није дала прилика.

Језичка грађа из Црне Горе била му је драгоценца за стварање граматике српскога језика „Српска би граматика боља била кад се вратим из Црне Горе“ писао је Копитару). Још приликом првог доласка у Црну Гору сакупио је разноврсну грађу: фолклорну, језичку, историографску и др. Имао је велику патриотску жељу да исправи негативан и нетачан суд и сазнање које је постајало у Европи о Црногорцима. Они су приказивани као дивљаци и разбојници, „као слободан разбојнички народ“. У ту сврху објавио је познато дјело *Црна Гора и Црногорци*, о коме су на овом скупу поднесена два рада.

Организациони одбор је настојао да се тематски „покрију“ све области ове теме, као и да се ангажују најбољи познаваоци ове проблематике. Позван је већи број југословенских научника, али се неки нијесу одазвали, као што бива у оваквим случајевима.

Из језичке проблематике било је више саопштења, што је природно с обзиром на богатство, разноврсност и сложеност ове проблематике. Поред тога, постоји обимна литература о говорима Црне Горе и о њиховом односу према Вуковом стандардном језику. Првога дана рада (16. априла) поднесени су следећи реферати:

Асим Пецо, *Говори Црне Горе у Вуковој реформи*, Драго Ђупић, *Вук — први испитивач говора Црне Горе*, Бранислав Остојић, *Књижевни језик у Црној Гори и Вукова реформа*, Радивоје Шукловић, *Примјена Вукове језичке и правописне норме у црногорској штампи*, Драгољуб Вујичић, *Однос Вукова језика према дробњачком говору*, Милија Станић, *Квалитативно-квантитативан диференцијал између Вука — Даничића и ускоког говора*, Радмило Маројевић, *Народне пјесме из Црне Горе у Вуковим збиркама са лингвистичког аспекта*, Светозар Стијовић, *О славенизмима у Његошевим пјесничким дјелима*, Војислав Никчевић, *Црна Гора и Црногорци у свјетлости Вукове филолошке теорије*.

Сљедећег дана (17. априла) на скупу су разматрана друга питања.

Голуб Добрашиновић, *Црна Гора у Вуковој оставини*, Јован Чађеновић, *Вукова V књига епских народних пјесама*, Новак Килибарда, *Поводом Вукова запажања да су црногорске епске пјесме ближе историји но поезији*, Љубомир Зукловић, *Вук Ст. Караџић и Петар I*, Слободан Калезић, *Заједнички мотиви у колима Горског вијенца и народним пјесмама из Вукових збирки*, Живко Ђурковић, *Његошев однос према Вуковом дјелу Црна Гора и Црногорци*, Петар Влаховић, *Вуково виђење народног живота и обичаја у Црној Гори*, Мирко Барјактарев, *Вук Ст. Караџић о црногорској ношњи*, Божина Ивановић, *Вук Ст. Караџић о неким антрополошким особинама Црногораца*, Јевто Миловић, *Штампане и рукописне књиге које је Вук сакупио у Црној Гори и записи у тим књигама*, Славко Мијушковић, *О претплатама у Воки Которској на издања Вукових дјела*, Јован Бојовић, *Петњица — постојбина предака Вука Караџића*, Алојз Ујес, *Рисан и Вук Караџић*, Исмаил Дода, *О Вуковом записивању албанских народних пјесама*.

Пошто је вријеме излагања на симпозијуму морало бити ограничено, сваки аутор је могао да изло-

жи само дио свога рада, тако ће се прилози моћи цјеловито сагледати и оцијенити када изађу у зборнику који је у штампи. Циљ сваког научног рада је откривање непозна-

тога и помјерање границе наших сазнања. Сматрамо да је то умногоме на овоме скупу постигнуто.

Јован Чађеновић

МИЈУШКО ШИБАЛИЋ, УСТАНАК У ДРОБЊАКУ 1805. ГОДИНЕ

Шавник 1986

Мијушко Шибалић се у зрелим годинама определио за истраживачки рад једне занимљиве теме из црногорске историје. Говорити о његовој књизи није могуће а да се не помене морални и интелектуални профил аутора, који је предатни комуниста и првоборац, угледни друштвено-политички радник, а изнад свега поштен и уман човјек. Такве особине омогућавају аутору да реализује принцип научне етике и напор да трага за истином.

У послеријатном периоду развоја црногорске историографије доминирале су теме о ослободилачкој борби Црногораца од краја XVI вијека до најновијег доба. То је и разумљиво, јер је из тих ратова Црна Гора изашла као независна и међународно призната држава, а из те државности се афирмисала и црногорска национална посебност. Међутим, при изучавању политичке и ратне историје давало се мало простора борбама, бунама и устанцима, као и масовном учешћу становништва сјеверне Црне Горе, које је тек у другој половини 19. вијека ушло у састав Црне Горе.

Тек од времена књаза Данила Петровића у историографији се нешто више помињу ослободилачки покрети у Васојевићима, Дробњацима, Шаранцима, Ускоцима, као и у областима Потарја и Затарја. Књига Мијушка Шибалића, на свој начин, свједочи да су многа бурна збивања на почетку XIX вијека недовољно истражена и упућује на закључак да се ова проблематика може продубљивати и сагледавати

из нових углова, те да ће и даље бити у видном пољу историчара.

Мислим да је аутор из скромности своју тему сузио називом *Устанак у Дробњаку 1805. године*, јер је могао у наслову ставити *Ослободилачке борбе у Дробњацима* у временском раздобљу које обрађује. Тим прије што из саме садржине књиге читалац долази до закључка да су сјеверни крајеви Црне Горе историографски недовољно истражени, како у средњем тако и у новом вијеку, па је ово допринос да се боље схвате и друштвена структура, друштвено-економски односи, становништво, етничка хомогеност, политичке и културне прилике — иако то није било у центру пажње аутора.

Књига Мијушка Шибалића писана је на основу већ објављених извора и литературе, али са другачијим методолошким поступком и закључивањима о значају и дometу историјских догађаја. Обрађујући и анализирајући један значајан догађај из историје племена Дробњака, аутор се користио документима турске и српске провенијенције. Према турским документима устанак улази у стратешку сферу интереса Турског Царства, а према српским он је незаобилазан чинилац њихове стратегије, што овом догађају даје посебан значај.

Аутор је добро поступио што је на почетку књиге разматрао питање поријекла племена Дробњака. Питање времена настанка племена у источној Херцеговини и Брдима у науци је спорно. Углавном, пос-